

вони покликані формувати цілісні уявлення про об'єкт вивчення і розкривати смисли природничих технічних та гуманітарних знань.

Література:

1. История и методология науки: Феномен специализированного познания: Учебное пособие / Под ред. Б. И, Липского. - СПб.: Изд-во С.-Петербург. ун-та, 2004. – 438 с.
2. Б. Рассел Человеческое познание. Его сфера и границы: Пер. с англ. – К.: Ника-Центр, 1997. – 560 с.
3. Попович М. В. Логіка і наукове пізнання. - К., 1971. – 304 с.
4. Лелюк В. А. Концептуальное проектирование систем с базами знаний. – Харьков, 1990. – 144 с.
5. Добрынин А. Концептуальная систематизация знания: философская традиция и методологическая новация // Научное знание: концептуальная систематизация. – Вильнюс, 1987. – С. 7 – 43.

УДК 37.018.4:004:130.2

Б. Л. Гривнак,
асистент кафедри
соціальних комунікацій та права;
Т. В. Гриник,
студентка групи ДМ-13-2;
Т. І. Момот,
студентка групи ДМ-13-2

РОЗВИТОК ВІРТУАЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ

Сучасне суспільство стає дедалі багатограннішим і складнішим. У новому суспільстві інформація і знання перетворилась у головний капітал та ресурс поряд з ресурсами енергетичними. Однак інформації стає все більше. Завдяки новітнім інформаційним технологіям вона легко передається на величезні фізичні відстані і доступна дедалі більшій кількості людей. Це має суттєвий вплив на формування її цінності та актуальності. Сьогодні важливою є вже не будь-яка інформація, а потрібна інформація, тобто та, яка є актуальною у певній ситуації та в певний час. Однак визначити корисність такої інформації не так уже і просто, адже в будь-якому випадку критерії цієї корисності будуть суб'єктивними.

Освіта завжди була рушієм суспільного та технічного прогресу, а тому у всі часи. починаючи від Середньовіччя, здобуття освіти стало свого роду перепусткою у вищий світ – таких людей поважали, їх цінували у суспільстві, до їх думки прислухалися. Однак, суспільство змінилося, а відповідно повинна змінитися і освіта. Вона має надавати тим, хто навчається, такі знання і вміння, які були б достатніми для професійної та особистісної реалізації у майбутньому.

Україна сьогодні перебуває в тому періоді, коли застарілі технології та методи вже не працюють належним чином, а нові створюються буквально «з коліс», постійно змінюючись та намагаючись «устигнути» за трендами та попитом з боку потенційних абітурієнтів. Криза в цьому випадку виступає додатковим стимулом для отримання нових знань. Навіть втрата роботи чи посади не стимулює так людину до змін, як загальний кризовий стан в економіці. Окрім міграції між країнами, почалася міграція міжфахова: зміна професії на більш оплачувану чи таку, що користується попитом на ринку праці [4].

Цікавою характеристикою сучасній українській освіті є стаття М. Дубинянського в Інтернет-виданні «Українська правда». Автор намагається подати реальний стан та генезу проблем сучасної української освіти. Він зазначає: «За інерцією вважають що в заклади освіти ідуть за знаннями. Але це вже давно не так. Перш за все, туди ідуть за новими знайомствами і зв'язками, за статусом і перспективами, за атестатами і дипломами. Інформаційний потік, що супроводжує цей процес зазвичай стає швидше перешкодою. Навіть відмінника, який є успішним з усіх дисциплін, хвилюють не стільки знання, скільки намагання бути кращим. Молодь, яка не потребує такого самоствердження, шукає альтернативні шляхи. Якщо головною метою навчання, скажімо в університеті, є диплом, то чому б його просто не купити? Якщо школу відвідують заради її закінчення, то навіщо учитися» [3]?

Автор додає, що це зовсім не означає, що освітні заклади тепер зовсім не потрібні і кожен власник персонального комп'ютера сам собі Оксфорд і Сорбонна. Великого значення набули інтелектуальні навички: орієнтування в безкрайньому інформаційному океані, пошук необхідної інформації, її осмислення і раціональне використання. Тут не обійтися без розумного і знаючого наставника. Але парадокс полягає в тому, що часто всі ці навички доводиться отримувати поза межами офіційного навчального процесу. Нашими наставниками стають рідні, знайомі, старші колеги, організатори спеціальних тренінгів і т. д. І лиш інколи справжні викладачі, які справді достойні цього високого звання. На жаль, констатує М. Дубинянський, навіть в українських ВНЗ такі люди зустрічаються нечасто, не кажучи уже про школи. Сьогодні головною функцією освіти і надалі вважається вивчення інформації, яку обрали міністерські чиновники [3].

У цьому, думку М. Дубинянського, і криється головна проблема деградації освіти, адже за останні десятиліття світ дуже змінився і продовжує змінюватися. Однак освітня система практично не реагує на виклики часу – як і багато інших сфер, які пов'язані державною опікою. Навчання більше зводиться до даремної трати часу і розумової енергії. Воно дедалі менше співвідноситься із життєвими досягненнями, втрачає практичну цінність і перетворюється у абстрактний ритуал. Не дивно, що юне покоління намагається ухилитися від участі в цьому ритуальному дійстві. Не можна не бачити очевидного – система, що побудована на передачі непотрібної

інформації, виглядає просто недолуго у сучасному інформаційному суспільстві [3].

Одним із головних факторів, що спричинив розвиток та утвердження інформаційного суспільства є використання та розповсюдження глобальної мережі Інтернет. Це явище стало нашим сьогоденням і уявити собі без нього сучасний світ неможливо. Інтернет спричинив кардинальні зміни у всіх сферах життя суспільства - політичній, економічній, соціальній, культурній, сфері інформаційних технологій та комунікацій, тощо. Ця глобальна мережа надає підприємствам, організаціям, органам влади та окремим особам можливість максимально швидко отримувати релевантну інформацію. Її використання дозволяє усувати перешкоди для передачі повідомлень та передбачає загальний доступ до інформаційних джерел, причому кількість останніх постійно зростає.

Якщо Інтернет можна використовувати для передачі інформації і спілкування, то чому б не використати його для здобуття освіти та організації навчального процесу? Дистанційна освіта, самоосвіта, організоване колективне навчання — все це стає простішим і зручнішим, якщо використовувати електронні комунікації. При цьому фізичні відстані та міждержавні кордони для такого навчання не створюють жодних перешкод. Що ж являє собою віртуальна освіта сьогодні?

Нині в освіті дуже часто використовується термін «віртуальний», що походить від латинського слова *virtualis* - можливий; такий, що може або повинен з'явитися при певних умовах. Під віртуальним середовищем розуміють віртуальну реальність, що створюється технічними засобами: веб-сторінками, електронною поштою, чатами, аудіо- та відео конференціями, тощо. Таким чином, віртуальна освіта - це зміна та покращення внутрішніх якостей реальних суб'єктів (учня, викладача), що відбуваються в результаті їхньої діяльносної взаємодії (віртуального процесу). Існування віртуального освітнього простору поза комунікацією викладачів, учнів та навчальних об'єктів неможливо. Головна мета віртуальної освіти - виявлення і досягнення людиною свого місця в реальному світі, який сполучається з його віртуальністю та іншими можливостями [1].

Віртуальна освіта - це процес руху людини до нового, непізнаного, невідомого, що відбувається в результаті його взаємодії з реальним світом. Метою такої освіти є не стільки вивчення реальності, скільки звільнення від неї, створення нового освітнього результату як творчого продукту. Сенс віртуальної освіти людини - поширення її внутрішнього світу до зовнішнього, взаємопроникнення мікро - і макрокосмоса. Віртуальній освіті найбільше відповідає сферична модель, яка має необмежене число мій свободи та не задає для кожної людини однозначного напрямку руху. Центром такої сферичної моделі виступає особистий освітній потенціал людини, відносно якого і відбувається її розвиток. Єдиний центр освіти всіх людей в такій моделі буде відсутній, кожен з них розвивається та навчається стосовно своєї індивідуальної суттєвості [1].

Просторова модель освіти розуміє можливість створення різноманітних освітніх сфер (віртуальних університетів), в яких відбуватиметься індивідуальний для кожного розвиток. Людина сама призначає свій віртуальний університет, створює в ньому різноманітні структури та цінності, наповнює його змістом. Побудова просторової моделі віртуальної освіти веде до уяви внутрішнього світу людини у вигляді безлічі сфер, що поширюються: інтелектуальних, емоційно-образних, культурних, історичних, соціальних та інших. Всі вони тісно пов'язані, рухомі та утворюють в сукупності, так званий, віртуальний освітній простір. Цей простір здатний поширюватися в зовнішній світ, відкриваючи для себе його зовнішні сфери. До пізнання людиною сфер зовнішнього світу додається її самопізнання, тобто рефлексивна діяльність по виявленню власних дій, станів та змін. Таким чином, збувається заповіт давніх: пізнаючи себе, ти пізнаєш весь світ [1].

Віртуальна освіта тісно пов'язана з безперервною. Безперервна освіта – це єдність трьох складових: автономних систем освіти; забезпечення всебічного розвитку людини і створення «відкритого (віртуального) університету» особистості; а також випереджаючої підготовки спеціалістів та фахівців до активної діяльності у позаосвітніх системах. Це означає, що система освіти відіграє роль центру формування та вирощування нових зразків діяльності. Тобто віртуальна освіта, є складовою безперервної освіти, а віртуальний університет призначений обов'язково містити в собі позаосвітній сектор. Такі університети вже з'явилися у США, і результати їх діяльності досить обнадійливі. Однак при цьому виникають питання, без відповіді на які ці навчальні заклади не сподіватимуться успіху, і першорядні з них: кому, що, де, коли і як продавати, бо інформаційна освіта – це інтелектуальний товар! В реальному світі відповіді на ці питання досить добре відомі, ринок відпрацьований і стабільний, а схеми просування визначені. Головне – побачити попит, тобто, потенційних користувачів, оцінити його розміри та перспективи розвитку. Потім треба визначити цілі такого виду навчання, близькі й віддалені, спроектувати його стратегію, педагогічну технологію, досить гнучку й варіативну, а також освітні курси, відповідні до обраних цілей [1].

В Україні онлайн-освіта лише починає виникати, беручи за зразок досвід англomовних платформ. В сусідній Росії є, як мінімум, один успішний кейс, що вже вийшов за межі виключно російського ринку. Йдеться про проект «Фоксфорд», котрий допомагає школярам готуватися до випускних та вступних іспитів, а також платформу онлайн-навчання «Нетологія», яка займається освітою в галузі інтернет-технологій та цифрового маркетингу. Керівник холдингу Netology Group М. Спірідонов відзначає, що наступні 5 років тенденції зростання попиту на онлайн-освіту лише будуть посилюватись. А в перспективі, за 20-30 років нас чекає активне використання технологій доповненої реальності та інших новацій в сфері дистанційної освіти [4].

Хто і як реалізує можливості онлайн-освіти в Україні сьогодні? Загалом здебільшого це — закордонні проекти та сервіси, але починаючи з 2014 р. є декілька вітчизняних розробок, зокрема проект «Prometheus», програми «IT-Labs» та «Телепортус», завдяки яким освіта через Інтернет уже не є чимось невідомим і малознайомим для українського інтернет-користувача [4].

Загалом ключовими проблемами розвитку онлайн-освіти в Україні можна вважати:

1. Повільний розвиток швидкісного мобільного Інтернету.
2. Несприйняття зарубіжної практики дистанційної освіти вітчизняними ВНЗ.
3. Відсутність інноваційного мислення у викладачів традиційних університетів.
4. Дотаційність так званої «державної» освіти.
5. Малий досвід потенційних викладачів у формуванні курсів і програм.
6. Відсутність методологічного апарату та практики дистанційного викладання.
7. Дефіцит інвестицій в онлайн-освіту.
8. Тривале ігнорування державою можливостей онлайн-освіти для дистанційного та інклюзивного навчання [4].

Сьогодні навчання через Інтернет розглядається не просто як зручна можливість підвищення кваліфікації, а як серйозна альтернатива звичайній освіті, яка дає студентові можливість одержати глибокі знання. Комп'ютер і Інтернет потрібні не тільки для того, щоб отримувати довідкову та розважальну інформацію. Однак, варто зазначити, що віртуальне навчання підходить далеко не всім. Така форма буде ефективна лише для цілеспрямованих студентів, які чітко знають, чого прагнуть і заощаджують час. Адже більшість учорашніх школярів звикли, що їх постійно підганяє реальний учитель. Для них освіта по Інтернету навряд чи стане вдалим рішенням. Крім того, коефіцієнт утримання знань при навчанні без наставника, що сидить поруч, в 3-4 рази нижче, ніж при контактному навчанні [2].

Щоб збільшити ефективність, у провідні дистанційні методики сьогодні впроваджуються ігрові елементи (скажімо, матеріал закріплюється у віртуальній грі, моделюються життєві ситуації), аудіо і відео, створюються форуми учнів, на яких нинішні студенти, і ті, що вже закінчили навчання, діляться практичними знаннями. Але все-таки психологи радять: дистанційна освіта найбільш ефективна для людей старших 30 років. Тим, хто ще не досяг цього віку, краще вибирати хоча б дистанційно-очно або очно-заочну форму навчання - інакше користі може зовсім не бути. Загалом же можна виділити як переваги та недоліки віртуальної освіти.

1. Переваги:

- можливість самостійно розподіляти власний час (підходить працюючим студентам);

- паралельно з освітнім процесом студент знайомиться з новими технологіями, софтом, комп'ютерними програмами;

- викладачі не будуть відволікатися від вас на невстигаючих студентів.

2. Недоліки:

- немає можливості уточнити незрозумілий для учня момент під час процесу навчання;

- більшість учнів із труднощами можуть оцінити засвоїли вони нову інформацію чи ні;

- така методика ефективна лише в тому випадку, коли учневі цікавий матеріал [2].

Більшість діючих центрів навчання можна умовно розділити на три групи по ступеню «заглиблення» в Інтернет.

До першої групи належать заклади, уся робота яких базується винятково на Інтернет-технологіях. Вибір навчального курсу, його оплата, заняття зі студентами, передача контрольних завдань і їх перевірка, а також здача іспитів здійснюються через Мережу. Таких навчальних центрів, іноді іменованих «віртуальними університетами», не так багато через високі вимоги до апаратно-програмного оснащення і рівень підготовки персоналу, а також необхідність значних початкових фінансових вкладень.

Другу, найбільш численну групу, становлять навчальні заклади, що поєднують різні традиційні форми очного і дистанційного навчання з нововведеннями в дусі часу. Наприклад, деякі ВНЗ частину своїх програмних курсів переводять у віртуальну форму, а центри дистанційного навчання, опираючись на Інтернет-технології, у той же час не відмовляються від практики проведення очних екзаменаційних сесій. Варіантів тут може бути багато, але в кожному випадку комп'ютеризована лише частина навчального процесу.

До третьої групи можна віднести навчальні центри, для яких Інтернет служить лише внутрішнім комунікаційним середовищем. На своїх сайтах вони розміщують інформацію про навчальні програми (плани), семінари, а також бібліотечні каталоги [2].

Загалом же українська наука та освіта поволі інтегрується у світовий інтелектуальний простір. Так, світова спільнота цього року звернула на вітчизняних науковців увагу і пропонує їм участь у спільних програмах. Міністр Австралії з питань освіти і підготовки кадрів Х. К. Пайн оголосив про початок прийому заяв на тур 2016 року Стипендіальної програми для студентів та аспірантів. До розширеного списку країн, що беруть участь у турі 2016 року, включено Україну. Українців запрошують спробувати свої сили в Сингапурі, в конкурсах від NatGeo та Фонду Ейнштейна. [4].

Разом з тим, враховуючи розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та специфіку функціонування національної системи освіти можна намітити такі можливі стратегії розвитку віртуальної освіти в нашій державі:

1. Врахування рівня розвитку інформаційно-комунікаційних технологій при плануванні та організації навчального процесу з метою інтенсифікації віртуальної (дистанційної) форми навчання.

2. Пошук оптимального балансу між вартістю, тривалістю та якістю віртуального навчання з метою залучення максимальної кількості бажаючих здобути таку освіту.

3. Донесення до потенційних учнів (студентів), а також педагогів, інформації про переваги технологій віртуальної освіти.

4. Врахування у програмах професійної підготовки учителів та викладачів вимог віртуального навчання та можливостей інформаційно-комунікаційних технологій.

5. Співпраця навчальних закладів у галузі розвитку віртуальної освіти.

6. Підтримка та стимулювання навчальними закладами (в тому числі і матеріально) тих педагогів, які використовують у своїй діяльності технології віртуальної освіти.

Література:

1. Віртуальна освіта та віртуальний університет [Електронний ресурс] / НГУ Харківський політехнічний інститут. - Електронні дані (1файл).- Режим доступу: <http://archive.is/NN30p#selection-193.0-6.58>.- Назва з екрану.

2. Віртуальне навчання [Електронний ресурс] / Освітній портал. - Електронні дані (1файл).- Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/articles/20/>.- Назва з екрану.

3. Дубинянський М. Знання – сила? [Електронний ресурс] / М. Дубинянський. - Електронні дані (1файл).- Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/articles/2013/08/30/6996969/>.- Назва з екрану.

4. Мельник А. В якому стані он-лайн освіта в Україні? [Електронний ресурс] / А. Мельник - Електронні дані (1файл).- Режим доступу: <http://www.imena.ua/blog/online-education-ua/>.- Назва з екрану.

УДК 316.325:316.37

Р. М. Долик,
кафедра буріння
нафтових і газових свердловин

КОНЦЕПЦІЯ ІНДИВІДУАЛІЗОВАНОГО СУСПІЛЬСТВА З. БАУМАНА

Держава в індивідуалізованому суспільстві, як її називає Зигмунт Бауман у праці «Індивідуалізоване суспільство» – це “Епоха модерніті”. Вона дала кожній людині право на Самість та Інакшість, право на самотворення – вільне, не залежне. Основоположні документи, що знаменують утвердження лібералізму – французька Декларація прав людини та громадянина, а також американська Декларація незалежності. Вони певним чином деформують